לאלו ולאלו נתחלקה הארץ כדי לקיים שני מקראות הללו הא כיצד היה מיוצאי מצרים נוטל חלקו עם יוצאי מצרים היה מבאי הארץ נוטל חלקו עם באי הארץ מכאן ומכאן נוטל חלקו מכאן ומכאן מרגלים יהושע וכלב נטלו חלקם מתלוננים ועדת קרח לא היה להם חלק בארץ הבנים נטלו בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן מאי משמע דהאי [1]לשמות מטות אבותם ביוצאי מצרים כתיב דלמא לשבטים קאמר לה דכתיב [2]ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' ירושה היא לכם מאבותיכם וליוצאי מצרים קאמר להו: סימן לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחשב: אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב [3]לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו

אלא

רשב"ם

לאלו ולאלו. ליוצאי מצרים ולבאי הארץ. וחזרה לית ליה להאי תנא ומתני' מתוקמא שפיר אליביה דבנות צלפחד לדידיה נמי נטלו ג' חלקים דהא אית ליה נמי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והיינו דאמרן לעיל [ע"א] תנן כמאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ולא אמרינן מתניתין רבי יאשיה היא משום דמתוקמא נמי כר' שמעון בן אלעזר: **היה מיוצאי מצרים** א)(ולא מבאי הארץ) כו'. הכי פירושו אם היה מיוצאי מצרים ולא מבאי הארץ כגון ראובן שיצא ממצרים והוא בן כ' והוליד בנים במדבר ומת ראובן ובניו היו טפלים בכניסתן לארץ ואינן יכולין ליטול בשביל עצמן לפי שאינן בני עשרים נוטלין בניהן חלק אחד בשביל ראובן שהיה מיוצאי מצרים: **היה מבאי הארץ.** ולא מיוצאי מצרים כגון ראובן שהוליד בנים במצרים ומת במצרים והבנים היו טפלים ביציאתן וכשנכנסו לארץ היו בני עשרים נוטלין כל אחד חלקו עם באי הארץ. א"נ כשיצא ראובן ממצרים לא היה בן עשרים והוליד בנים במדבר ומת ראובן והבנים נכנסו לארץ נוטלין חלקן בשביל שהן באי הארץ אם הם י' נוטלין י' חלקים: **היה מכאן ומכאן.** כגון ראובן שהיה בן כ' כשיצא ממצרים והוליד בנים במדבר ומת והבנים היו בני כ' בכניסתן לארץ נוטלין חלקן בשביל עצמן שהן באי הארץ ונוטלין נמי חלק אחד בשביל אביהן שהיה מיוצאי מצרים. ויש מפרשים היה מכאן ומכאן באדם אחד איירי שהיה מיוצאי מצרים ומבאי הארץ כגון שיצא ממצרים יתר מבן ששים ונכנס לארץ דאמרינן לקמן [קכא:] לא נגזרה גזירה ביתר מבן ששים דהוה ליה האי גברא עצמו מיוצאי מצרים ומבאי הארץ הלכך יטול שני חלקים ולאו מילתא היא דמשום באי הארץ לא יטול דהכי כתיב [במדבר כו] לאלה תחלק הארץ אבני יוצאי מצרים הוא דכתיב שלא היה בהן איש מפקודי משה ואהרן הכהן ולא איוצאי מצרים עצמן קאי ומיהו יש ללמוד דנוטל שני חלקים מדתני בתוספתא [פ"ז ה"ג] וכן היה ר' שמעון אומר יהושע וכלב נטלו ג' חלקים בנחלה שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב ושנטלו חלקם של מרגלים: **מרגלים.** אף על פי שהיה (א) לבניהן שבאו לארץ ליטול חלק אביהן שהיו מיוצאי מצרים אפילו הכי לא נטלו אלא יהושע וכלב נטלו חלקן כדכתיב [במדבר יד] חיו מן האנשים ההם לקמן בשמעתין [קיח:] שחיו בחלקן שאמרה תורה נתחייב רשע יבא צדיק ויזכה בחלקו דמקרא שמעינן שלא היה למרגלים ומתלוננים ועדת קרח חלק בארץ מדקאמרי בנות צלפחד אבינו מת במדבר (במדבר כז) והוא לא היה בתוך העדה אלו מרגלים הנועדים על ה' אלו מתלוננים עדת קרח כמשמעו למה יגרע שם אבינו מאחר דלא היה לא ממרגלים ולא ממתלוננים ועדת קרח מכלל דכל הנך לא נטלו בניהן חלק בארץ בזכות אבותיהן: **מתלוננים ועדת קרח.** לקמן [קיח:] מפרש מתלוננים שבעדת קרח דהיינו חמשים ומאתים איש ולא היה להם חלק בארץ שלא נטלו בניהן את חלקן אע"פ שהיו מתלוננים מיוצאי מצרים אלא כמאן דליתנהו דמו וזכו כל השבטים בחלקם כאילו נתחלקה ליוצאי מצרים בלא מתלוננים ונתרבה חלק כל אחד ואחד פורתא. והאי תנא סבירא ליה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ ואיכא למימר דמסקנא דמילתא דר' שמעון בן אלעזר היא דאמר לאלו ואלו נתחלקה הארץ: **והבנים.** של מרגלים ומתלוננים שבאו לארץ ולא היו יכולין ליטול בשביל אביהן יטלו בזכות אבי אביהן אם היו מיוצאי מצרים אבל חלק אביהן שהיה ראוי להן ליטול בשביל אביהן עצמו שהיה מיוצאי מצרים אותו חלק ניתן ליהושע וכלב מן המרגלים ושל מתלוננים ניתן לכל השבטים: **ובזכות אבי אמותיהן.** אם לא היה לאמותיהן אחין. ולקמן [קיט.] מוקי להך סיפא אפילו למאן דאמר לבאי הארץ נתחלקה וכגון דלא היו בני עשרים כשנכנסו לארץ דלא נטלו בשביל עצמן אלא נטלו ע"י חזרה שהחזירו בני אבי אביהן ובני אבי אמותיהן נחלה שלקחו בניהן לזקניהן כדכתיב [במדבר כו] לשמות מטות אבותם וחזרו והורישו לבניהן ולבני המתלוננים עמהן דבני בנים הרי הן כבנים: **ממאי.** דהאי אבותם על יוצאי מצרים קאמר דילפינן מיניה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דלמא לשבטים קאמר י"ב בני יעקב להם נתחלקה הארץ ולא ליוצאי מצרים קאמר: **וליוצאי מצרים קאמר להו.** דודאי להם נאמר פסוק זה: נראה בעיני דה"ג **בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו**

אלא

תוספות

ועוד הקשה דמאי פריך לקמן אלא למאן דאמר לבאי הארץ אמאי נוטלו בני יוסף (לכן) [ולפי] פר"ת כך שפיר נוטלו למאן דאמר לבאי הארץ כמו למאן דאמר ליוצאי מצרים דמ"מ לא נטלו אלא כפי מה שהיו האבות שיצאו ממצרים כיון שכל אבות ישראל חולקין בשוה אבל אם אין חולקין בשוה אלא אחין אתי שפיר הא דפריך ואע"פ שהיו אבות בני יוסף מועטין הרי החזירו להן בניהן לפי מה שנתרבו וצריך לומר לפר"ת שאין מחזירין אלא לאותן אבות שבאותו שבט ולא לכל ישראל והכי משמע לשמות מטות אבותם ינחלו דוקא לאבות שבאותו מטה ורבינו תם דחק לתרץ בענין אחר ודוחק: **מכאן** ומכאן נוטל חלקו מכאן ומכאן. באדם א' איירי שנוטל ב' חלקים בשביל עצמו שהיה מיוצאי מצרים ומבאי הארץ כדמוכח בתוספתא שהביא בקונטרס עצמו דקתני ר"ש אומר אף נתחלקה ליוצאי מצרים כיצד היה מיוצאי מצרים ולא מערבות מואב מבאי הארץ ולא מיוצאי מצרים נוטל חלק מכאן ומכאן וכו' וכן היה ר' שמעון אומר יהושע וכלב נטלו שלשה חלקים בארץ שהיו מיוצאי מצרים ומן העומדים בערבות מואב ונטלו חלקם של מרגלים ותימה דא"כ יהושע וכלב מחמת יציאת הארץ נמנו בערבות מואב דהא כתיב לאלה תחלק הארץ ואם כן בערבות (ב) נמנו יתרים מבני ס' דהא יהושע היה בן מאה ועשר ולא פרנס את ישראל אלא כ"ח שנה וכן כלב היה נמי בן שמונים כדכתיב (יהושע יד) בן ארבעים שנה אנכי בשלוח משה עבד ה' וגו' ולא גמרינן מערכין כדגמרינן לקמן (ג) דלא נגזרה על בן ס' מערכין אע"ג דכתיב במנין של ישראל מבן עשרים ומעלה לא גמרינן מעלה מערכין ומדנמנו בערבות מואב יתרים מבני ס' נמנו כמו כן במדבר סיני וא"כ היכי כתיב במנין של ערבות מואב ובאלה לא היה איש מפקודי משה וגו' ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון וכיון דנמנו יתרים מבני ס' הלא נשאר יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה שנולדו בימי יעקב ולא מתו עד שנכנסו לארץ כדאמרינן לקמן דלא נגזרה גזרה על פחות מבן עשרים ויתרים מששים ונראה לרשב"א דהכי קאמר קרא ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן שהיו ראוין שתגזור עליהם גזירה כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון דלא היו בני ס' במנין ראשון:

בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו. כלומר לרב ביציאת מצרים תרבה אע"פ שהוא מועט בכניסתו לארץ ולמעט ביציאת מצרים תמעיט אע"פ שהוא עתה רב בכניסת הארץ דהכי דריש בסיפרי כמו שהביא בקונטרס דתניא בהדיא לרב תרבה הרי שיצאו עמו י' בנים ממצרים ובכניסתן לא נמצאו אלא חמשה קורא אני עליהן לרב תרבה פירוש שנוטלין חמשה שנשארו עשר חלקים הרי נתרבה נחלתן ומיהו סיפא לא דמיא להא דקתני שיצאו עמו חמשה בנים ממצרים ובכניסתן נמצאו עשרה קורא אני עליו למעט תמעיט דהשתא נחלת אותן חמשה לא נתמעטה במה שנמצאו עשר דמ"מ נוטלין ה' חלקים

ומחמשה

רבינו גרשום

כדי לקיים ב' מקראות והא כיצד היו מיוצאי מצרים שהוציא ממצרים י' בנים ומתו במדבר נוטל אביהן חלקו ממצרים ונוטל י' חלקים בשביל בניו שיצאו ממצרים אע"פ שמתו במדבר היה מבאי הארץ שנולדו לו י' בנים במדבר והכניסן לארץ אע"ג דלא יצאו ממצרים נוטל חלקו י' חלקים של בניו שהן באי הארץ היה מיכן ומיכן שהוציא י' בנים ממצרים והכניסן לארץ ישראל דבאי הארץ היה נוטל חלקו מיכן ומיכן מיוצאי מצרים י"א חלקים מבאי הארץ י"א חלקים. ומרגלים שיצאו ממצרים ומתו במדבר יהושע וכלב נטלו חלקן של מרגלים כדאמרינן לקמן חיו מן האנשים ההם שחיו בחלקן והא דתניא כר' יאשיה הוא דאמר לעיל ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ והבנים של מתלוננים וכו' עדת קרח נטלו בזכות אביהן שיצאו ממצרים ובזכות אבי אמותם. ונתתי אותה לכם מורשה באותה פרשה כו' כתב בה ולא שמעו אל משה מקוצר רוח כתיב האי קרא: היינו דכתיב בין רב למעט דמשמע בין שהיה רב כשיצאו ממצרים שהיו לו י' בנים ומתו ה' אעפ"כ תנו לו י' חלקים לפי רובא שיצא ממצרים. למעט משיצא ממצרים היו לו ה' בנים ואחר כך נולדו לו ה' אחרים במדבר תנו לו כפי מיעוטו שיצא ממצרים.

מסורת הש"ס

א) בכ"י ליתא.

◆

תורה אור השלם

1 אך בגורל יחלק את הארץ לשמות מטות אבתם ינחלו:
במדבר כו נה

2 והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה':
שמות ו ח

3 לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו:
במדבר כו נד

◆

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מרגלים אע"פ שהיה ראוי לבניהן וכו' האנשים ההם ואמרי' לקמן: (ב) תוס' ד"ה מכאן וכו' וא"כ בערבות מואב נמנו: (ג) בא"ד כדגמרינן לקמן בסוף דף קכא דלא נגזרה גזירה על יתרים מבני ס' מערכין: